

Aan de staatssecretaris van
Infrastructuur en Milieu
Mevrouw S.A.M. Dijkma
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

DATUM 03 december 2015
KENMERK CGM/151203-01
ONDERWERP Aanbiedingsbrief bij onderzoeksrapport '*Biological control of pests in GM plant experiments: risks, benefits and consequences for containment*'

Geachte mevrouw Dijkma,

Tijdens werkzaamheden met genetisch gemodificeerde (gg-)gewassen in kassen en kweekcellen mag volgens de Regeling genetisch gemodificeerde organismen (ggo) geen ongedierte aanwezig zijn. En om milieurisico's te voorkomen mag er tijdens de experimenten en na afloop van de experimenten geen gg-plantmateriaal buiten de kas terechtkomen dat zich in het milieu zou kunnen verspreiden.

In kassen en kweekcellen komen soms plaagorganismen, zoals bladluis, witte vlieg of trips voor. Om de aanwezigheid van deze plaagorganismen te beperken, worden tijdens werkzaamheden met gg-planten chemische bestrijdingsmiddelen gebruikt. Het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen kan nadelig zijn voor de plant en van invloed zijn op de proefopzet van het experiment. Het aantal beschikbare middelen loopt terug omdat het gebruik ervan vanwege gevaar voor het milieu en de werknemer steeds verder aan banden wordt gelegd. Daarnaast neemt de effectiviteit van sommige chemische bestrijdingsmiddelen af. Biologische bestrijding is een standaard methode in de kasteelt om plagen terug te dringen. Wanneer biologische bestrijders echter in gg-kassen of kweekcellen ingezet worden, kunnen ze vanwege hun mobiliteit mogelijk gg-plantmateriaal meenemen en verspreiden.

De COGEM heeft daarom laten onderzoeken welke biologische bestrijders ingezet worden in kassen in Nederland en wat de mogelijke consequenties voor de inperking bij werkzaamheden met ggo's zouden kunnen zijn.

In het resulterende onderzoeksrapport *'Biological control of pests in GM plant experiments: risks, benefits and consequences for containment'* wordt een overzicht gegeven van de biologische bestrijders die in kassen in Nederland worden gebruikt om plagen te bestrijden.

Op basis van de resultaten van literatuuronderzoek concludeert de uitvoerder dat sommige biologische bestrijders mogelijk pollen kunnen verspreiden. De kans op verspreiding van pollen is afhankelijk van de grootte en de mobiliteit van de biologische bestrijder en de eigenschappen van het gg-gewas. In hoeverre biologische bestrijders daadwerkelijk pollen vervoeren en of dit een rol speelt bij de bevruchting van planten is niet bekend.

Verspreiding van biologisch materiaal kan mogelijk via pollen

Verspreiding van plantmateriaal kan via verschillende routes plaatsvinden. Sommige plaagdieren eten plantendelen, terwijl anderen pollen eten of plantencellen leegzuigen. Er is dan plantmateriaal aanwezig in de darm van herbivoren en omnivoren. Mieren en mestkevers kunnen zaden verplaatsen, maar het is niet gerapporteerd dat biologische bestrijders zaden kunnen verplaatsen. Uit het literatuuronderzoek concludeert de uitvoerder dat pollen de belangrijkste potentiële route is voor de verspreiding van gg-plantmateriaal door biologische bestrijders. Er is van verschillende biologische bestrijders bekend dat pollen kan hechten aan het lichaam.

De eigenschappen van de biologische bestrijders zijn bepalend voor de verspreiding van gg-plantmateriaal

Er zijn een aantal situaties waarbij biologische bestrijders met pollen in aanraking kunnen komen. Sommige biologische bestrijders zoeken plaagdieren in de bloem. In de bloem zijn pollen aanwezig die vervolgens kunnen blijven kleven aan de haren op het dier. De hoeveelheid pollen die meegenomen kunnen worden, is afhankelijk van de grootte van het dier en de beharing. Sommige biologische bestrijders eten naast de plaagdieren ook pollen. Er zijn plantensoorten die de pollen laten vallen, waardoor deze aanwezig zijn op bladeren. Zodoende kunnen pollen afhankelijk van de plant ook aanwezig zijn op dieren die geen bloemen bezoeken. Daarnaast is de verspreiding van pollen afhankelijk van de mobiliteit van de biologische bestrijder. Vliegende biologische bestrijders kunnen pollen over een grotere afstand verspreiden dan dieren die over de grond lopen of op de plant leven.

Conclusie

Op dit moment is het alleen toegestaan om insecten of andere organismen in kassen of kweekcellen te gebruiken als dit specifiek in de vergunning is opgenomen. Het type toepassing dat is toegestaan, is afhankelijk van de inperkingsmaatregelen van het type kas waarin de werkzaamheden uitgevoerd worden. Tijdens werkzaamheden met gg-gewassen in kassen en in kweekcellen mogen deze dieren ingezet worden voor bijvoorbeeld de bevruchting van planten. In deze situaties wordt gewerkt in een insectendicht afgesloten kas of kweekcel.

Biologische bestrijding is een standaard methode om plagen in kassen te bestrijden. De COGEM wijst erop dat onderzoekers zich mogelijk niet realiseren dat de inzet van biologische bestrijders in combinatie met een gg-gewas alleen is toegestaan, wanneer dit in de vergunning is opgenomen. De COGEM wijst erop dat het gebruik van biologische bestrijders in kassen en kweekcellen waarin met gg-gewassen gewerkt wordt een punt van aandacht moet zijn voor de inspectie en adviseert om onderzoekers over de bovengenoemde regels voor het toepassen van biologische bestrijders voor te lichten.

In het rapport zijn een aantal biologische bestrijders beschreven die geen pollen kunnen verspreiden en een aantal waarvan dit onduidelijk is. Om meer inzicht te krijgen in de geschetste verspreidingsroute van gg-pollen via biologische bestrijders laat de COGEM een vervolgonderzoek uitvoeren. Hierin zal experimenteel uitgezocht worden of de verspreiding van gg-plantmateriaal via pollen mogelijk is. Zodra de uitkomsten van het onderzoek bekend zijn, zal de COGEM u hierover informeren.

Hoogachtend,

Prof. dr. ing. Sybe Schaap
Voorzitter COGEM

c.c. Drs. H.P. de Wijs, Hoofd Bureau ggo
 Mr. J.K.B.H. Kwisthout, Ministerie van IenM